

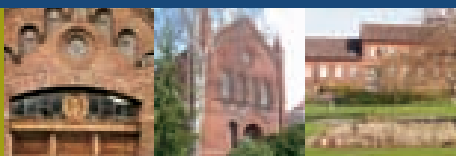

RANDERS KLOSTER

450 ÅRS JUBILÆUM

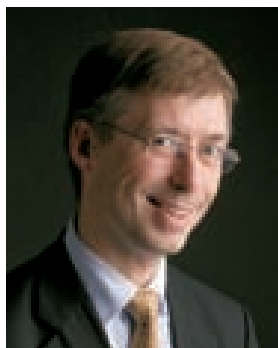
1558 - 2008

JUBILÆUMSSKRIFT RANDERS KLOSTER

Randers Klosters 450 års jubilæum

Torben Sørensen.

Mørke er en betegnelse, der ofte hæftes på middelalderen. Middelalderens mørke, siger man. Sandheden er imidlertid, at middelalderen er langt mere end en mellempériode mellem oldtiden og renæssancen. I middelalderen fandt med kirken som udgangspunkt en betydelig kulturel og politisk udvikling sted, og grunden blev lagt til væsentlige dele af vor tids danske samfund og europæiske kultur.

Et centralt element i livet i middelalderens Danmark var de katolske klostre. Man skal langt op i Danmarkshistorien for at finde institutioner, der matcher den tids klostre som lærdomscentre og som udøvere af omsorg for ældre, syge og fattige.

Med reformationen i 1536 blev de katolske klostre nedlagt, og deres ejendomme blev inddraget under kronen. Denne ændring efterlod et åbenbart savn, bl.a. i forhold til samfundets svageste. I erkendelse heraf stiftede kong Christian III og kong Frederik II i årene efter reformationen en række såkaldte almindelige hospitaler. Blandt disse findes i Århus Stift endnu i dag tre: Vor Frue Kloster i Århus fra 1541, Randers Kloster fra 1558 og Horsens Hospital fra 1560.

I dette jubilæumsskrift beskrives Randers Klosters historie i hovedtræk. Det er en historie, der samtidig afspejler den meget store udvikling, der i de forløbne 450 år har fundet sted, dels i den almindelige levelfod, dels i omsorgen for ældre, syge og fattige. Det er ikke nødvendigt at studere ret meget for at fastslå, at forholdene for beboerne i lange perioder har været ganske kummerlige, især hvis man ser det fra en nutidig synsvinkel. Alternativet var dog oftest værre.

Fremgang har længe præget Randers Kloster, der i vore dage består af tre dele: klosterboligerne, de døgnbemandede ældreboliger i Klostervænget og Randers Klosters Plejeboliger. Delene udgør et samlet kompleks, og de drives sammen, de to sidstnævnte i henhold til driftsoverenskomst med Randers Kommune. Hver del har sine særlige egenskaber og varetager forskellige behov.

For alle boligerne gælder, at der er tale om boliger for ældre midt i Randers med et særligt fællesskab. Tilstedeværelsen af de forskellige dele giver mulighed for at vælge bolig efter det behov for omsorg og pleje, som den enkelte har. For den selvhjulpne er klosterboligerne således det naturlige valg, mens Klostervænget eller Plejeboligerne søges af ældre med henholdsvis et mindre eller et større plejeb behov.

Her i jubilæumsåret er der grund til at glæde sig over meget på Randers Kloster. Boligerne er ganske forskellige, men generelt af god standard og tidssvarende indrettet. Der er et stort stabilt personale, som yder god og omsorgsfuld pleje til de beboere, der har brug for det. Driften er i god gænge, og såvel bygninger som omgivelser fremtræder i god stand.

Jeg vil særligt fremhæve tre forhold, som efter min opfattelse præger og er særlige for Randers Kloster. Det er for det første klosterets evne til at tilpasse sig tidens krav og behov. Det er for det andet stedets tradition for varm og omsorgsfuld pleje baseret på et kristent grundlag, men med respekt for alle livsindstillinger. Det er endelig for det tredje den særlige stemning af kontinuitet og forbundethed med fortiden, som hviler over den gamle institution, og som giver en særlig fred, samtidig med, at klosteret deltager fuldt ud i udviklingen af moderne ældrepleje.

På den baggrund er jeg overbevist om, at der er et godt grundlag for Randers Klosters virke mange år fremover, og at dets fremtid vil være lys.

Torben Sørensen

formand for Randers Klosters bestyrelse

stiftamtmand over Århus og Ribe Stifter

Randers Klosters 450 års jubilæum

I forbindelse med klosterets 400 års jubilæum blev der udgivet en større jubilæumsbog med titlen Randers Klosters Historie. Forfatteren var Henning Heilesen, der var arkivar ved landsarkivet for Nørrejylland. Dette værk udgør en grundig og detaljeret beskrivelse af klosterets første 400 år.

Efter drøftelse i bestyrelsen har vi derfor ikke fundet, at der i anledning af dette lidt halvrunde jubilæum igen skal udgives et større historisk værk, men har i stedet fundet det passende med dette mindre jubilæumshæfte.

Vi er derfor meget taknemmelige for, at vi har fået tilladelse til at genoptrykke en artikel, der tidligere har været udgivet i Historisk Årbog Fra Randers Amt 2006, udgivet af Randers Amts Historiske Samfund. Artiklen er forfattet af Peter Christensen, daværende stiftamtmand over Århus Stift og dermed bestyrelsesformand fra Randers Kloster og Erik Hübertz, daværende klosterforstander. Begge forfattere og udgiver har velvilligt givet os rettighederne til at lade deres glimrende artikel, der fint beskriver såvel klosterets historie som dets nuværende funktion, være hovedindholdet i dette jubilæumshæfte.

Så vil vi lade tiden – og vore efterfølgere – afgøre om det igen ved 500 års jubilæet er tid til at udgive en ny større historisk fremstilling.

450 års jubilæet markeres i øvrigt på en række forskellige måder

Der holdes åbent hus for alle interesserede to aftener – 12. og 13. august. Her vil der blive lejlighed til at få orientering om klosterets historie og nutid samt mulighed for en rundvisning både ude og inde.

Lørdag den 25. oktober planlægges afholdt en jubilæumskoncert i Klosterkirken med såvel ny som gammel orgelmusik og korsang.

Fredag den 28. november holdes jubilæumsfest for klosterets store personale.

Onsdag den 10. december – der er den officielle jubilæumsdag holdes der jubilæumsreception i festsalen fra kl. 11 – 14.

Facade mod Blegdammen.

Samme dags aften er der jubilæumsfest for beboere og bestyrelse med festmiddag og underholdning.

Endvidere har vi i jubilæumsåret kunnet glæde os over, at en donation fra en af vore beboere har gjort det muligt at foretage en smuk renovering af klosterkirkens ur og kirkeklokke, således at urskiven igen fremtræder klart og smukt, at uret går præcist, og så kirkeklokken igen smukt og diskret lader sine timeslag minde os om tidens gang.

For os, der har vores daglige gang her på Randers Kloster, er det en stadig glæde at færdes i de smukke bygninger og omgivelser – en glæde, som vi ser frem til at dele med kommende beboere og ansatte.

Det er således i en tryk forvisning om en god og lys fremtid for Randers Kloster, vi nu kan se frem til at fejre institutionens 450 første år. Jeg er fuldt overbevist om, at de solide rødder, som denne historie udgør, vil bringe Randers Kloster sikkert og trygt gennem de kommende år – uanset hvilke omskiftelser de må byde på.

Jesper Bjerre Jakobsen
Klosterforstander

Fra Randers Hospital til Randers Kloster

Alle randrusianere kender vist Randers Kloster. Mange forestiller sig, at der her har levet munke og nonner i middelalderen. Det er imidlertid ikke tilfældet. Randers Kloster, eller rettere Randers Hospital som det hed indtil 1949, blev grundlagt i 1558, altså en snes år efter reformationen.

Randers Kloster er i dag en „koncern“, der består dels af klosterboliger, der kan søges af alle, dog har randrusianere fortrinsret, dels af ældreboliger og plejeboliger, som drives efter overenskomst med Randers Kommune.

Randers Kloster tilhører familien af såkaldte borgerlige klostre eller historiske stiftelser. De udgør med deres lange historie en vigtig kulturhistorisk arv, og mange af bygningerne står i dag som monumenter fra en svunden tid.

Der er 6 borgerlige klostre i Århus Stift. Det ældste og eneste, der kan føre sin historie som egentligt kloster tilbage til middelalderen, er Vor Frue Kloster i Århus, der blev oprettet i 1227 af dominikanermunke. Hansted Kloster ved Horsens har netop fejret sit

Indgang til kontoret, Blegdammen.

RANDERS KLOSTER

300 års jubilæum, og Horsens Hospital står foran sit 450 jubilæum. Tættere på Randers ligger Den Hørningske Stiftelse ved Assentoft, der blev oprettet ved fundats af 1797, og Støvringgaard Kloster ved Randers Fjord, der første gang nævnes i 1319. I 1745 blev det omdannet til jomfrukloster. Da de sidste konventualinder, som beboerne hed, flyttede i 1981, blev Støvringgaard Kloster åbnet for omverdenen, og lejlighederne kan i dag søges af alle interesserede.

Randers Klosters historie

Klostrets historie er vel behandlet. For at markere 400 års jubilæet udgav klostret i 1958 „Randers Klosters Historie“ af Henning Heilesen, arkivar ved Landsarkivet for Nørrejylland. Nævnes skal også, at G. Sparre-Ulrich, forstander 1968-1990, i en artikel i årbogen Århus Stift 1989 har skrevet om Randers Kloster fra oprettelsen til slutningen af 1980'erne.

Den følgende gennemgang af nogle hovedtræk i klostrets historie bygger især på disse arbejder.

Fra 1558 til 1709

Randers havde i middelalderen flere klostre. Mellem Rosengade og Provstegade lå et kloster for benediktinernonner formentlig opført i begyndelsen af 1100-tallet. Mod øst, mellem Brødregade og Slotsgade, opførte franciskanermunke i 1236 Gråbrødreklosteret. Det yngste kloster, Helligåndsklosteret, opførtes af munke fra helligåndssordenen.

I lighed med andre byer var der også uden for Randers en Sct. Jørgensgård for spedalske.

Det var især Helligårdsklosteret og Sct. Jørgensgården, som tog vare på syge og fattige.

Ved reformationen i 1536 blev klostrene inddraget under kronen, hvorefter de typisk ved kgl. gavebrev, blev henlagt til eksisterende eller nyoprettede „hospitaller“, hvis opgave oftest var at videreføre omsorgen for fattige og syge. Det skete også i Randers. Både finansielt og opgavemæssigt kan Randers Kloster således føre sin historie tilbage til middelalderen.

Den 3. oktober 1558 pålagde Christian III landets biskopper og stiftslensmænd, dvs. stiftamtmand, i Nørrejylland at undersøge de eksisterende hospitalers tilstand. Der tilvejebragtes hurtigt det fornødne beslutsningsgrundlag for at renovere de gamle hospitaler og oprette nye. Eet af disse skulle ligge i Randers.

Den 10. december 1558 udstedte kongen den første fundats for Randers Kloster. Den bestemte, „... att ther altijd her effther tiill ewig tidj skall were och bliffue ett hospitall vdj

wor Kiøbsted Rannders". Til formålet skænkede kongen den såkaldte provstegård, der før reformationen havde tjent som bolig for provsten i Ommersyssel. For at sikre hospitalets drift skænkede kongen endvidere en række indtægter i form af bøndergårde, jordskyld, en fiskegård samt tiende fra flere sogne.

Lensmanden på Dronningborg skulle føre tilsyn med hospitalet.

Vi ved desværre ikke meget om livet, som det dengang formede sig på hospitalet. Alt tyder dog på, at hospitalet, der var trangt, har været fuldt belagt.

Den gamle provstegård viste sig da også snart at være for lille, og i 1573 påbegyndtes på Frederik II's bud opførelsen af en ny hospitalsbygning, som antagelig har stået indtil 1866, hvor opførelsen af det endnu stående bygningskompleks tog sin begyndelse.

I hospitalets anden fundats (1573) bestemtes det, at der til stadighed skulle være 100 „lemmer". Samtidig øgedes indtægtsgrundlaget både i form af tiende og ved levering af køer, lam og svin samt brænde fra lensmanden på Dronningborg.

Den gamle forstanderbolig. I dag herretøjsforretningen „Jens Pind.“

Det var således de første årtier en ganske velstående institution. Senere konger udviste dog ikke samme generøsitet over for hospitalet som Christian III og Frederik II. Hertil kom, at Danmark i løbet af 1600-tallet oplevede ødelæggende krige, der medførte stigende udgifter og faldende indtægter for Randers Hospital.

Hospitalsregnskaberne for 1655 – 56 indeholder den ældste fortegnelse over beboerne. De var fordelt på 2 stuer, vesterstuen og østerstuen. Mænd og kvinder synes at have sovet i samme stue. Blandt beboerne var blinde, „elendige“ og „dumme“, dvs. døvstumme, samt enkelte sindssyge.

I slutningen af 1600-tallet kom der nye beboere på hospitalet. De mange kvæstede soldater fra krigene kunne ikke rummes på det kvæsthus, som kongen havde ladet opføre i København. Det blev derfor pålagt biskopperne at sikre optagelse af tilskadekomne soldater i hospitalerne. I årene 1683 – 1691 blev der optaget 18 kvæstede soldater på hospitalet. Det var besværlige beboere. I 1692 blev en beboer på grund af „uskikkelig levned“ sat på halv ration og senere bortvist.

Den sidste soldat på hospitalet døde i 1715.

Fra 1709 til 1861

I 1709 bestemte kongen, at der skulle indrettes dårekister på hospitalerne til sindssyge. Det skete dog først noget senere i Randers. Anledningen var en konkret sag. En mand i Snæbum havde i 1727 dræbt sit eget barn i sindsforvirring. Han kunne på grund af sin tilstand ikke straffes. I stedet blev han anbragt for livstid på Randers Kloster. Han kunne ikke være sammen med de andre beboere. Der blev derfor indrettet et særligt kammer til ham, indtil der blev bygget en dårekiste med 2 kamre. I de følgende år indrettedes flere dårekister i kælderen under hospitalsbygningen.

Dengang kendte man ingen anden pleje af sindssyge end at isolere de syge i dårekister. Den ældste beskrivelse af Randers Hospitals dårekister er fra 1799. Dårekisterne var 2 $\frac{3}{4}$ alen brede, 4 – 5 alen lange og 3 alen høje. De var beklædt med 2 tommer tykke fyrreplanker på alle sider. I loftet var anbragt en lille åbning til ventilation og i siden en åbning, gennem hvilken de sindssyge fik deres mad. Gennem samme åbning udkastedes de syges „urenligheder“. I den ene side af dårekisten var der et sengested med en planke til at holde halmen sammen. Nogle syge fik dog sengeklæder eller i det mindste halmmadrasser, hvis man var sikker på, at de ikke rev dem itu.

Disse uhyrlige forhold for syge mennesker varede helt til midten af 1800-årene. Først da opstod der forståelse for, at sindssyge er syge mennesker og skal behandles derefter.

Haven ved plejeafdelingen.

I 1852 indviedes Helbredelsesanstalten for Nørrejylland, det senere Psykiatrisk Hospital i Århus. Det betød en revolution i behandlingen af sindslidende. Alene ordet helbredelsesanstalt fortæller om de forventninger, man stillede til det nye sted.

De sindssyge overførtes hertil fra Randers Hospital i de følgende år. Et grimt kapitel i hospitalets historie var omsider afsluttet.

Fra 1861 til i dag

Med overførelsen af de sindssyge til Århus var vejen banet for en tiltrængt reform af hospitalet. I 1859 skrev Justitsministeriet til hospitalets direktion, dvs. stiftamtmanden og biskoppen, at det nu var det rette tidspunkt til en reorganisation. Der skulle opstilles en plan for hospitalets fremtidige virke, og fundatsen skulle underkastes en grundig revision. I 1861 kunne der fremlægges forslag til ombygning og indretning med henblik på hospitalets fremtidige bestemmelse.

Plejeafdelingen set fra Klostervænget.

Der vides ikke meget om de gamle bygninger fra før ombygningen i 1860erne. Der er dog enkelte arkitekttegninger, gjort i forbindelse med ombygningen, som kan give et indtryk af bygningerne. Hovedbygningen havde således smukt svungne gavle.

I „Beskrivelse over Randers Kjøbsted” fra 1804 gengiver Snæbiørn Asgeyrsen Stadfeldt sit indtryk af hospitalets bygninger således:

„Hospitalets Hovedbygning bestaaer af tvende grundmurede fløie. I Vinkelen af Bygningen som vender mod Nord og Øst, er Indgangen til Kirken, hvilken deels ved indlukkede Stole og deels ved Pilaer og Døre er skildt fra begge Fløiene, hvor lemmerne opholde sig.

Videre haver Hospitalet til den tredje Fløi en Bindingsværks Bygning, som bruges til Vaskerhuus og til at forvare Brændsel udi, med mere.

Forstanderen haver frie Beboelse i en bygning, som østen for Hospitalet”.

2. slesvigske krig, der endte med nederlaget i 1864, og usikkerhed om man skulle bygge nyt eller ombygge det gamle hospital, bevirkede, at iværksættelsen af byggeriet trak ud.

Men ved kgl. resolution af 4. april 1866 blev byggearbejdet endelig vedtaget. De eksisterende bygninger skulle underkastes en gennemgribende restaurering og ombygning. Det viste sig dog under arbejdet, at bygningerne var i dårligere stand end ventet, så man måtte rive mere ned end oprindeligt planlagt. Der skulle videre opføres 2 nye længer og nogle udhuse. Omkostningerne blev anslået til 40.000 rigsdaler, der skulle afholdes af hospitalets midler.

Den 2. november 1867 holdtes der rejsegilde på den nye hospitalsbygning. Bygningen, der var tegnet af arkitekt professor Walther, bestod af 3 fløje i røde mursten væsentligst i een etage. I hovedfløjen var kirken, bygget i norditaliensk stil med bjælkeloft og pulpiturer langs sidemurene.

Hele byggeriet kostede godt 71.000 rigsdaler, altså tæt på en fordobling af den budgetterede udgift.

I følge den nye fundats fra 1868 havde Randers Hospital til formål at give værdigt trængende af begge køn understøttelse dels i hospitalet, dels uden for dette. 100 beboere skulle have ophold på hospitalet, $\frac{1}{3}$ kvinder og $\frac{2}{3}$ mænd.

Haveparti med Sundhedshuset i baggrunden.

Efter fundatsens § 3 skulle der ved optagelse tages „...særligt Hensyn til saadanne værdige Trængende, som efter den bedre Livsstilling, hvori de forhen have levet, vilde blive lidende fremfor Andre, ifald de ingen anden Hjælp kunne faae end den, det almindelige Fattigvæsen kan yde, hvorimod saadanne Personer, der efter deres Stilling snarere egne sig til at henvises til Forsørgelse af det almindelige Fattigvæsen, ikkun undtagelsesviis bør optages i Stiftelsen”.

Beboerne skulle have bolig og brændsel enten i et værelse forsynet med kakkelovn med kogeindretning, alkove og et skab, eller 2 kvinder skulle dele 2 værelser; det ene til dagligstue, det andet til sovekammer.

Beboerne benævntes i 1868-fundatsen endnu „lemmer”. I den næste fundats fra 1936 erstattedes benævnelsen af „alumner”.

Ved optagelsen i hospitalet skulle man medbringe sengeklæder og et passende stykke bohavet til opbevaring af klæder. Hvad man havde af penge og værdipapirer, skulle afleveres til forstanderen, der skulle kvittere behørigt for modtagelsen. Rente og udbytte tilgik beboeren.

Ved beboerens død tilfaldt alt, hvad man ejede, hospitalet. Det var modstykket til, at hospitalet påtog sig forsørgelsen og bekostede begravelsen. Endnu i 1936-fundatsen bestod denne ordning. Den er selvsagt siden ophørt. Nu gælder de almindelige regler i arveloven.

1868-fundatsen videreførte den hidtidige ledelsesstruktur på Randers Hospital. Den øverste ledelse af hospitalet var henlagt til en direktion bestående af biskoppen over Århus Stift og stiftamtmanden over Århus Stift, før 1660 lensmanden på Dronningborg. Direktionen, som altså udgjordes af stiftsøvrigheden, skulle ifølge fundatsen „... tage Beslutning i alle Sager, som ere henlagte under Directionens Rådighed, saavel som at føre Tilsyn med at Stiftelsens Tarv i alle Henseender iagttages og at Inspectionen og Forstanderen opfylde deres Pligter”.

I 1830 var der blevet oprettet en inspektion til at varetage det løbende tilsyn. Inspektionen bestod ved oprettelsen af den kgl. udnævnte borgmester, byfogden og sognepræsten ved Sct. Mortens Kirke. Da embedet som kgl. udnævnt borgmester bortfaldt i 1926 indtrådte den folkevalgte borgmester i inspektionen. Endvidere nedlagdes embedet som byfoged ved retsplejereformens ikrafttræden i 1919. Herefter bestod inspektionen af borgmesteren, sognepræsten og politimesteren med sidstnævnte som formand.

Ordningen med en overordnet direktion i Århus og en nær inspektion i Randers afløstes ved fondsloven af 1984 af en bestyrelse, hvori indtrådte medlemmerne af direktion og inspektion med stiftamtmanden som formand.

Plejeafdelingen og sydflojen.

Forstanderen blev ansat af direktionen, men skulle udnævnes ved kgl. resolution efter indstilling fra justitsministeren. Forstanderens pligter og rettigheder var nøje opregnet i 1868-fundatsen. Forstanderen havde fri bolig med gårdsplads og en andel af haven efter direktionens bestemmelse. Lønnen var 1.000 rigsdaler årligt med et tillæg hvert 3. år på 100 rigsdaler. Lønnen kunne dog ikke overstige 1.500 rigsdaler. Hertil kom 100 rigsdaler årligt til brændsel og en kontorholdsgodtgørelse på 300 rigsdaler. Forstanderen skulle stille sikkerhed på 5.000 rigsdaler „for de ham betroede Oppebørsler”.

Der skulle dog ikke gå mange år, før pladsen blev for trang, og man måtte udvide hospitalet. I 1899-1900 blev de gamle bygninger hørende til møllen på hospitalsgrunden revet ned. På stedet opførtes en administrationsbygning i røde sten i 2 etager efter tegning af arkitekt H. F. Estrup. Forstanderboligen i den gamle bindingsværksejendom i Kirkegade flyttedes til den nye fløj, og den fredede ejendom blev udlejet til forretningsbrug. Den blev senere frasolgt. Som nævnt skiftede Randers Hospital i 1949 navn til Randers Kloster. Ønsket var at undgå at blive forvekslet med et sygehus. Mange breve og henvendelser gik således til Randers Kloster, selvom de var bestemt for Randers Centralsygehus.

Flere andre borgerlige klostre har også skiftet navn. Vor Frue Kloster i Århus hed således oprindeligt Vor Frue Hospital, og for et par år siden skiftede Hansted Hospital navn til Hansted Kloster.

Randers Kloster i dag

Randers Kloster består i dag af 1 fond og 2 selvejende institutioner: Fonden Randers Kloster under tilsyn af Civilstyrelsen, Den selvejende Institution Klostervænget (ældreboliger) og Den selvejende Institution Plejeboligerne. De 2 sidstnævnte drives som nævnt efter overenskomst med Randers Kommune.

Bestyrelsen for alle 3 institutioner består som anført af stiftamtmanden (formand), biskoppen, borgmesteren, politimesteren og sognepræsten ved Sct. Mortens kirke.

Forstanderen ansættes og afskediges af bestyrelsen. Ansættelsen skal godkendes ved kgl. resolution.

Den daglige ledelse varetages af forstanderen, som ansætter det nødvendige personale. Der er ansat 80 medarbejdere.

Den selvejende institution Randers Kloster

Ifølge den nugældende fundats fra 1987 har Randers Kloster til formål at yde kvinder og mænd, der er hjemmehørende i Jylland, bolig på klostret under betryggende forhold. Personer, hjemmehørende i Randers Kommune, har under lige forhold fortrinsret til optagelse. Det er en forudsætning, at man „... efter sin alder, helbredstilstand, tidligere vandel og hele livsførelse findes egnet til optagelse i klostret”.

Nogle af bestemmelserne i.. fundatsen kan føres tilbage til den gamle tid. Beboerne har således pligt til at bo på klostret, og „... skal rette sig efter de forskrifter, der meddeles dem af forstanderen”.

Beboerne har endvidere „...pligt til at gøre, hvad de kan for at gavne hinanden og klostret”.

Randers Kloster er, som det er fremgået, „moderinstitutionen”, der er placeret i den ældste del af bygningskomplekset, bestående af Nordfløjen, Østfløjen, Sydfløjen og kirken med adresse Blegdammen 1-3.

Moderniseringen af det gamle bygningskompleks tog for alvor fart efter en brand i Nordfløjen i 1991. Med hjælp fra en fond blev det ved renoveringen muligt at nedlægge de hidtidige 1-rumsboliger, så lejlighederne i dag består af stue og soveværelse samt moderne køkken og badeværelse. Størrelsen er mellem 60 – 100 m².

Haveparti ved Klostervænget.

Klosteret råder i dag over 33 gode lejligheder. I 1995 fik klosteret pålæg om bedre brandsikring og flugtveje i Sydfløjen. For at finansiere de påbudte arbejder solgte klosteret et areal ved Mariagervej på næsten 100.000 m²., der havde været udlejet til en planteskole. Køber var Skov- og Naturstyrelsen, der lod arealet indgå i det store skovrejsningsprojekt i Nordbyen.

Som led i ombygningen blev der i Sydfløjen etableret ny trappe til 1. sal, hvor der indrettedes billardstue og TV-stue, der samtidig er samlingsstue for beboerne, og hvor der også kan holdes familiesammenkomster. Der blev også indrettet en læsestue med et lille bibliotek, hvor beboerne kan læse dagens aviser eller benytte Internettet.

Bygningerne rummer herudover en stor festsal, motionslokale og mødelokale, som især bruges til undervisning. I kælderen er der vaskerum for beboerne. Klosteret har også et centralvaskeri, der forestår al vask for beboerne i plejeboligerne.

Endelig er der gæsteværelser til brug for tilrejsende.

I Nordfløjen er der administration fælles for de 3 institutioner. På 1. sal ligger den store forstanderlejlighed. Loftet over denne er udlånt til FDE, der har indrettet et fint lille museum.

Den selvejende institution Klostervænget

For at imødekomme behovet for ældreboliger gik klosteret i samarbejde med Randes Kommune om etablering af 40 lejligheder med tilhørende fællesrum mv. i en ny fløj ud mod Hospitalsgade. Her ejede bilfirmaet Vilh. Nellesmann et areal, der blev mageskiftet med et areal tilhørende klosteret ud mod Tørvebryggen.

Klostervænget blev opført på den nyere grund og forbundet med Østfløjen.

Beboerne flyttede ind i de nye lejligheder i 1989.

Den selvejende institution Plejeboligerne

I midten af 1960'erne drøftede man modernisering af klosteret. De små og utidssvarende boliger skulle der gøres noget ved, såfremt man fremover skulle have ansøgere til stedet. I en rapport fra kredslege Jørgen Lambertsen hedder det:

„ Hovedindtrykket er, at den påtænkte modernisering og udbygning er tiltrængt, da klosteret ikke er tidssvarende, værelserne er små og mange med dårligt dagslys, gangene er mørke. De sanitære forhold hvor WC og vaskeforhold for beboerne ingen steder er tilfredsstillende. Der er overalt på de nuværende gange med det nuværende antal beboere for få WC'er og for få håndvaske. Særlig graverende er toiletforholdene på 1. sal i sydfløjen, hvor der er 2 små

WCere med tagvindue uden aftræk, uden varmeinstallation og uden håndvask til 20 personer, dette må i betragtning af, at det er gamle mennesker, der skal benytte dem, betegnes som ikke alene uhygiejnisk, men ligefrem sundhedsfarligt for de gamle.”

Den nye Vestfløj med plejeboliger med 1-rums- og enkelte 2-rumsboliger samt sygestuer mv. blev taget i brug indviet i 1967.

Kravene til boligers og arbejdspladsers indretning er som bekendt stigende. Allerede i midten af 1990'erne udstedte Arbejdstilsynet påbud om bedre toiletforhold mv., såfremt man ønskede at fastholde stedet med tilbud til svage ældre.

Det var startskuddet til overvejelserne om at opføre en ny bygning med moderne lejligheder til plejekrævende beboere med tilhørende fælles faciliteter. Huset skulle være lyst og venligt uden institutionspræg. Lejlighederne skulle indeholde stue med køkkenniche,

Fest i Klostergården.

Forårsparti ved klostrets kirkegård.

soveværelse samt stort badeværelse med god plads til hjælpere. Der skulle bygges i 3 etager à 12 lejligheder i hvert afsnit. I hvert afsnit skulle der midt i bygningen indrettes et køkken og opholdsrum, hvor der med mange vinduer kunne blive lysindfald fra både øst og vest.

Først blev der opført en ny fløj i forlængelse af den gamle. Beboerne blev herefter flyttet til den nye fløj, hvorefter man tog fat på at nyindrette Vestfløjen fra 1967.

1997 kunne man indvie hele det nye hus med adresse Blegdammen 5.

Med støtte fra Helsefonden blev der lavet en sansehave med direkte udgang fra en opholdsstue. Haven er omgivet af en vold for at sikre, at demente beboere ikke forvilder sig væk.

Bygningen er opført under lov om ældreboliger. Plejeboligerne er derfor overgået til at være en selvejende institution.

Hospice på Randers Kloster?

De første overvejelser om et hospice på Randers Kloster blev gjort allerede i 1994. Økonomien var dog ikke til det. En ændring af sygehusloven i 2004 gjorde det imidlertid muligt for amtskommunerne at indgå overenskomst med selvejende hospicer. Med henvisning hertil opfordrede Århus Amtsråd alle interesserede til at indsende forslag.

Forskellige hospicer blev besøgt og de indvundne erfaringer vurderet, hvorefter der blev udarbejdet et konkret forslag om indretning af hospice på klostret, der blev fremsendt til amtsrådet.

Amtsrådet udvalgte 2 forslag, herunder Randers Kloster, til nærmere vurdering, som desværre endte med, at et hospice i Rønde blev foretrukket.

Ideen er dog ikke glemt, og måske bliver der senere mulighed for at genoverveje et hospice på Randers Kloster.

Haven

Haven midt i byens larm er et åndehul og et fristed. Skovpartiet mod Tørvebryggen er hele foråret dækket af blomster. Haven er indrettet, så der hen over året er skiftende blomstergrupper.

Tidligere havde man nogle mindre havehuse, hvor beboerne kunne nyde deres kaffe eller få et slag kort. De er nu fjernet til fordel for de mange nye bygningsudvidelser.

Beboere, der gerne vil dyrke grøntsager eller blomster, kan få et mindre område stillet til rådighed.

Haven gennemkrydses af flisebelagte stier med bænke, hvor man sidde og nyde tonerne fra Sct. Mortens klokkespil. Man kan også stoppe op ved havebassinerne og se på de mange guldfisk, eller man kan tage sig et spil petangue på banen ved Klostervænget.

Klosterkirken

Klosterkirken fungerer som annekskirke til Sct. Mortens Kirke. Der er gudstjeneste hver søndag, kl. 9 i sommerhalvåret og kl. 16 i vinterhalvåret. Kirken er åben for alle. Kirkens Korshær har endvidere faste gudstjenester i kirken. Der er også tradition for en række eftermiddagsgudstjenester samt høstfest. Herudover benyttes kirken i forbindelse med bisættelser.

Kirken har eget kor, der medvirker ved alle gudstjenesterne.

Beboerne på Randers Kloster har selv fremstillet kirkens 3 messehagler samt kniplingborten på alterbordet.

Klosterkirkegården

Randers Kloster har egen kirkegård. Tidens ændring af begravelsesskik fra kistebegravelse til urnenedsættelse kendes også på klosterkirkegården. Det har imidlertid givet mulighed for store åbne arealer. For at fastholde kirkegårdspræget er der plantet store træer og anlagt en lindeallé gennem kirkegårdens midterakse.

Gaver til Klosteret

Det sker, at klosteret modtager gaver fra beboere eller pårørende, der er med til at berige hverdagen. Her skal nævnes 2 gaver, der har betydet meget for klosteret.

Lige før maleren Sven Dalsgaard døde, skænkede han et større beløb til Randers Kloster. Pengene er brugt til at købe en række billeder, der er med at pynte i huset og fjerne evt. institutionspræg.

Den anden store gave er en helt ny bus til 9 personer. Den har medvirket til, at radius for beboernes virke er blevet væsentligt udvidet. Der arrangeres hver uge en kortere eller længere tur.

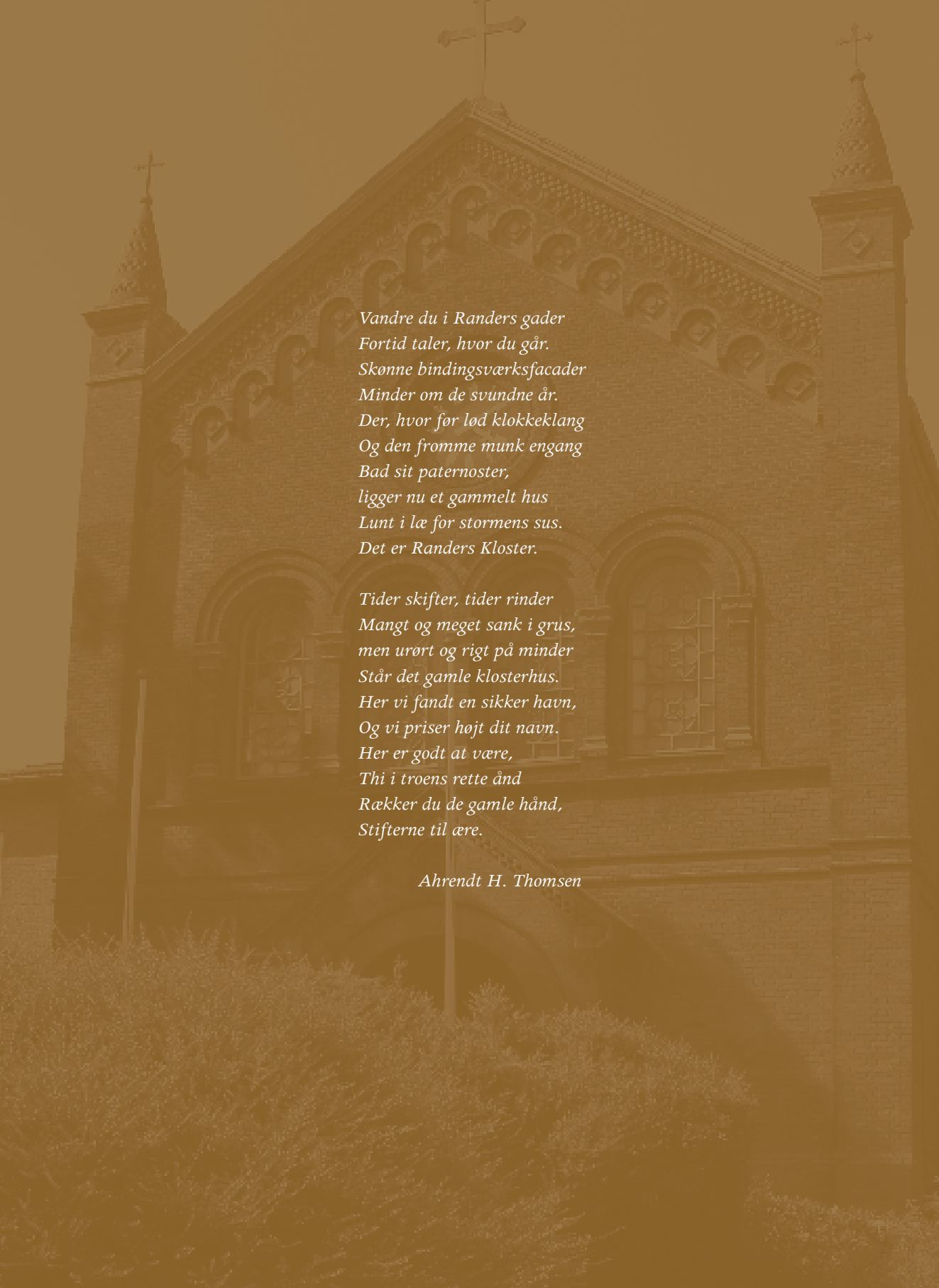
Afsluttende bemærkninger

Randers Kloster er, som det er fremgået, en gammel institution, der kan føre sin historie mere end 400 år tilbage, ja i virkeligheden endnu længere, da det daværende hospital overtog nogle af de sociale opgaver, der før reformationen blev udført af de egentlige klostre.

Randers Kloster er imidlertid også – som beskrevet – et moderne seniorfællesskab med klosterboliger for velfungerende ældre samt ældreboliger og plejeboliger for svagere beboere.

Der er i årenes løb digtet flere sange til Randers Kloster. Vi vil slutte af med 2 vers fra en af sangene, der synges på melodien „Som en rejselysten flåde“:

Erik Hübertz og Peter Christensen

Vandre du i Randers gader
Fortid taler, hvor du går.
Skønne bindingsværksfacader
Minder om de svundne år.
Der, hvor før lød klokkeklang
Og den fromme munk engang
Bad sit paternoster,
ligger nu et gammelt hus
Lunt i læ for stormens sus.
Det er Randers Kloster.

Tider skifter, tider rinder
Mangt og meget sank i grus,
men urørt og rigt på minder
Står det gamle klosterhus.
Her vi fandt en sikker havn,
Og vi priser højt dit navn.
Her er godt at være,
Thi i troens rette ånd
Rækker du de gamle hånd,
Stifterne til ære.

Ahrendt H. Thomsen

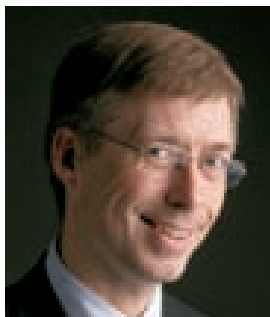
Randers Klosters bestyrelse

Som beskrevet i den foregående artikel har Randers Kloster i sin nuværende fundats følgende bestemmelser om bestyrelsens sammensætning.

Formand for bestyrelsen er stiftamtmanden over Århus stift. Øvrige medlemmer er biskoppen over Århus Stift, politimesteren i Randers (politireformen har betydet, at det nu er politidirektøren for Østjyllands politi), borgmesteren i Randers og den kirkebogsførende sognepræst i Sct. Mortens Sogn. Aktuelt i jubilæumsåret udgøres bestyrelsen derfor af følgende:

Facade mod syd set gennem haven.

Torben Sørensen (Formand)

Født 1960; cand. jur. 1984 fra Århus Universitet; dommerfuldmægtig ved retten i Odense 1984, ved retterne i Sønderborg 1984 – 86; fuldmægtig i Justitsministeriet 1986 – 93; kontorchef i Indenrigsministeriet 1993-98; kommitteret i Trafikministeriet 1998 – 2001; statsamtmand i Statsamtet Sønderjylland og stiftamtmand over Haderslev Stift 2001. Fra 2007 direktør i Statsforvaltningen Midtjylland og stiftamtmand over Ribe og Århus Stifter.

Kjeld Holm

Født 1945. Mag.art. i idehistorie og cand.theol. Universitetets guldmedalje 1970. Gymnasielærer i Grenå fra 1970 – 72. Adjunkt Århus Universitet 1972 – 74. Sognepræst 1974 – 94. Biskop over Århus Stift siden 1994. Foto: Arne Illeborg/Folkekirkeinfo.dk

Jørgen Ilum

Født 1949. Cand. jur. fra Københavns Universitet i 1974. Jobforløb: Politifuldmægtig i Aalborg, ansat i statsadvokaturen, vicepolitimester i Aalborg, politimester i Esbjerg, politimester i Århus fra 2002. Nu politidirektør i Østjyllands Politi. Har desuden været formand for politimesterforeningen i fem år.

Henning Jensen Nyhuus

Født 1950. Kontoruddannelse 1967 – 70; militæret 1970 – 73 (MP sergent); uddannet til ordensbetjent 1973 – 77; kriminalassistent 1977 – 2001. Medlem af Randers Byråd i to år i slutningen af 1990'erne; Kredsformand for Socialdemokraterne i Randerskredsen 2003 – 05; formand for sammenlægningsudvalget i Ny Randers Kommune 2006. Siden 1. januar 2007 borgmester i Randers Kommune.

Flemming Kloster Poulsen

Født 1957. Cand. theol. fra Århus universitet 1987. Tillægsuddannelse Danmarks Journalisthøjskole i Århus 1986. 1987 – 2002 sognepræst i Gedsted og Fjelsø. Samtidig 1990 – 1999 fast ekstern underviser i religion og religionsfilosofi på Viborg Sygeplejeskole. Fra oktober 2002 sognepræst ved Sct. Mortens Kirke og Klosterkirken. Fra juni 2008 kirkebogsførende sognepræst samme sted.

